

qo'llanilgandan keyingi 7-kuni, nutqning aniqligi "a'lo"mezoniga to'g'ri keldi. Hozirgi vaqtda chaynash va nutq apparati organlari og'iz bo'shlig'ining o'zgargan sharoitlariga va protez tuzilmalarining mavjudligiga moslashishga muvaffaq bo'lishdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Amorim dos Santos, J., Normando, A. G. C., Carvalho da Silva, R. L., Acevedo, A. C., De Luca Canto, G., Sugaya, N., ... & Guerra, E. N. S. (2021). Oral manifestations in patients with COVID-19: a living systematic review. *Journal of dental research*, 100(2), 141-154.
2. Akbarov, A. N., Xabilov, D. N. (2021). The condition of the oral cavity in patients who have had a viral infection COVID-19. *International Journal of Health & Medical Sciences*, 4(4), 381-383. <https://doi.org/10.21744/ijhms.v4n4.1796>
3. Kamil A., Basuoni A., Salem Z. et al . The effect of oral health on the severity of COVID-19, the recovery period and the values of C-reactive protein. *Br Dent J* (2021).
4. Akbarov, A. N., Xabilov, D. N. MANIFESTATIONS OF VIRAL INFECTION COVID-19 IN THE ORAL CAVITY 2021 *Frontline Journals* ISSN- 2752-6712
5. Sohrabi, C., Alsafi, Z., O'Neill, N., Khan, M., Kerwan, A., Al-Jabir, A., ... & Agha, R. (2020). World Health Organization declares global emergency: A review of the 2019 novel coronavirus (COVID-19). *International journal of surgery*, 76, 71-76.

YUQORI JAG ' NUQSONI BO'LGAN COVID-19 BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA PROTEZLASHDAN SO'NG FURASOL PREPARATINI QO'LLASHNINIG NATIJALARI

*Avzal Nigmatullaevich Akbarov, Davron Nigman ugli Xabilov, Bulatov Ramziddin Nuriddinovich, Sultonmurodov Abduazim Ibroxim ugli
Toshkent davlat stomatologiya instituti,
Fakultet ortopedik stomatologiya kafedrası*

Covid-19 yuqumli kasalligi bilan og'rigan bemorlarda og'iz bo'shlig'i to'qimalarida atrofik va giperplastik jarayonlar mahalliy travmatik omillar (protetik tuzilmalar va boshqalar) ta'siri ostida kuchayishi mumkin, bu uzoq vaqt davolanmaydigan, an'anaviy davolanishga chidamli oshqozon yarasi va og'iz shilliq qavatining yaxlitligining boshqa buzilishlarini rivojlanishiga olib keladi. Umumiy rezeksiya operatsiyasidan so'ng yuqori jag ' va uning atrofidagi yumshoq to'qimalarning hosil bo'lgan nuqsoni olinadigan obstruktiv tuzilmalardan foydalanishni qiyinlashtiradi, nutq, chaynash, yutish funktsiyalari va bemorlarning estetik ko'rinishi azoblanadi. Tadqiqot antiseptik preparatning postkovid sindromi bo'lgan bemorlarning SOPRLARIGA ta'sirini o'rganishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: postkovid sindromi, og'iz bo'shlig'i shilliq qavati, rehabilitatsiya, antiseptik dorilar.

Yonoq, tanglay, til, tish go'shti va og'iz burchaklaridagi shilliq qavatlardagi birlamchi va ikkilamchi o'zgarishlar bilan namoyon bo'ladigan shish, travmatik eroziya, atrofiya, giperplaziya, SOPR sklerozi protezlardan foydalanish, ortopedik tuzilmalarni mahkamlash va gigienik parvarish uchun allaqachon noqulay sharoitlarni

kuchaytiradi [1, 2]. SOPR tomonidan aniqlangan anatomik va funktsional buzilishlar ushbu kontingent bemorlarida allaqachon chaynash samaradorligini pasaytiradi.

Barcha bemorlar (40 kishi) strukturaviy materialni tanlashga qarab 2 ta taqqoslash guruhiga bo'lingan.

- 1-guruh protez asoslari poliakril plastmassadan, obturatorlar esa ushbu poliakril plastmassadan (A/a) tayyorlangan 20 bemorni tashkil etdi. Ushbu guruh 2 ta kichik guruhga bo'lindi, birinchi kichik guruhning 10 nafar bemoriga ikki qatlamli yostiqli tayanchli protezlar tayyorlandi. Qolgan bemorlarga yostiqsiz protezlar berildi.

- 2-guruh polivinilsiloksandan obturatorlar va estrodiol materialdan (polivinilsiloksan va poliakril) protez (PVA/K) ishlab chiqarilgan 20 bemorni tashkil etdi.

Nazorat guruhi uchun yurak-qon tomir va dentakulyar tizimlar patologiyasiz to'liq ikkilamchi adentiya (40-65 yosh) bo'lgan 20 bemor tanlangan.

Bemorlarga, protezdan bir hafta o'tgach, og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining xususiyatlarini yaxshilash, yallig'lanish alomatlarini kamaytirish va protezlarni tezda moslashtirish uchun antiseptik antimikrobiyal ta'sirga ega Furasol preparatining eritmasi mahalliy ravishda ishlatilgan. Ishlatishdan oldin darhol tayyorlangan iliq eritma og'iz bo'shlig'i va orofarenksni kuniga 2-3 marta rezina nok - shprints bilan sug'ordi. Shuningdek, ikkala tadqiqot guruhining bemorlari 14 kun davomida bir martalik o'rtacha terapevtik dozada 150 mg dan "Flukonazol" antifungal preparatini qabul qilishdi.

Tadqiqotning 21-kunida biz i guruh i kichik guruhidagi ba'zi belgilarning klinik ko'rinishining yomonlashishini kuzatdik, bu shikoyatlarning ko'payishi, bemorning olinadigan protezdan foydalanishni rad etishi va og'iz shilliq qavatining surunkali kasalligining kuchayishi bilan namoyon bo'ldi: yomon nafas ko'rsatkichi 20% ga oshdi, shikastlanish darajasi eroziya, oshqozon yarasi va shilliq qavatning qon ketishi bundan tashqari, 10% ga oshdi. SOPR va tilning og'riq sezuvchanligi ko'rsatkichlari pasayish tendentsiyasiga ega edi, qolgan ko'rsatkichlar tadqiqotning oldingi davriga nisbatan o'zgarishsiz qoldi.

II kichik guruh i guruhidagi bemorlarda protez to'shagining shilliq qavatini o'rganayotganda, tekshiruvning 21-kunida biz bemorlarni so'roq qilishda og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining epiteliya qoplamining yaxlitligini buzish bilan birga kelgan shikoyatlar va patologik elementlarning sezilarli darajada kamligini qayd etdik. Shunday qilib, travmatik eroziya, oshqozon yarasi, shilliq qavatning qon ketishi 3 bemorda (30%) uchraydi, bu 1-kichik guruhdagi bemorlarga nisbatan 40% ga kam, ammo II asosiy guruhga qaraganda 50% ga ko'pdir.

2 ta asosiy tadqiqot guruhidan protez to'shagining shilliq qavatini tiklashning eng yaxshi ko'rsatkichi II guruhda kuzatilgan. To'kilgan giperemiya 3 (15%) bemorda uchraydi, bu i guruh bemorlariga nisbatan 50% kamroq va 10% kamroq.oldingi tadqiqot davrida olingan ko'rsatkichlar. Travmatik eroziyasi bo'lgan bemorlar soni (3 bemor – 15%) oldingi tadqiqotga nisbatan 25% ga kamaydi (protezdan keyingi 7-kun), petexiya va ekximozlar bilan - 15% ga, yaralar bilan – 10% ga. SOPR va tilning og'rig'i, ta'm xususiyatlarining o'zgarishi, qon ketishi haqidagi shikoyatlar ushbu guruhdagi bemorlarning o'rtacha 20 foizini tashkil etdi. Protezdan keyingi 21-kuni nazorat guruhida biz shilliq qavatida patologik o'zgarishlar bo'lgan bemorlar sonining

kamayishida aniq dinamikani kuzatdik: beshta bemorda nuqta giperemiyasi qayd etildi(25%), og'iz bo'shlig'i shilliq qavati epiteliyasining yaxlitligini buzish bilan birga keladigan travmatik o'zgarishlar.bu vaqt ichida biz aniqlamadik. Bemorlarning shikoyatlari faqat vaqt va alohida holatlarda saqlanib qoldi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akbarov, A. N., Xabilov, D. N. (2021). The condition of the oral cavity in patients who have had a viral infection COVID-19. International Journal of Health & Medical Sciences, 4(4), 381-383. <https://doi.org/10.21744/ijhms.v4n4.1796>
2. Brandini D A, Takamiya A S, Thakkar P, Schaller S, Rahat R, Naqvi A R. Covid-19 and oral diseases: Crosstalk, synergy or association?
3. Guo YR, Cao QD, Hong ZS, Chen SD, Jin HG, Tan KS, Wand DY, Yan Y. koronavirus kasalligi 2019 (COVID-19) epidemiyasining kelib chiqishi, yuqishi va klinik davolash usullari - yangilangan holat ma'lumotlari. Mil. Med. Res. 2020; 7 : 1–10.
4. Akbarov avzal Nigmatullayevich Xabilov Davron Nigman og'izdagi COVID-19 virusli infektsiyasining namoyon bo'lishi. "Ta'lim fidoyilari" 7-son. Part-1, 2021
5. Sofi-Mahmudi, A. COVID-19 bilan og'rigan bemorlarda ba'zi og'iz ko'rinishlari bo'lishi mumkin. Evid Based Dent 22, 80–81 (2021).

DETERMINATION OF ALLERGIC REACTION ON THE ORAL MUCOSA

*Akbarov Avzal Nigmatullaevich,
Zakirova Khilola Xatamiddinivna
Ibragimov Abdulla Xatamiddinivich
Tashkent State Dental Institute Republic of Uzbekistan
Department of Faculty orthopedic dentistry*

Introduction: due to numerous manifestations in the oral cavity, bronchial asthma is one of the most pressing problems of modern dentistry.

The oral cavity is an ecological system in which external factors interact with internal ones (periodontium; oral microflora, local immune system, epithelium of the oral mucosa, saliva, etc.). All components of the oral cavity are the initial link in the digestive tract, are in dynamic balance. According to the WHO, in 2017, about 235 million people worldwide suffered from asthma and this figure is projected to increase to 400 million by 2025. Urbanization is considered to be a possible reason for this trend.

One of the urgent problems of modern medicine is the study of etiology, pathogenesis, issues of increasing the effectiveness of treatment and prevention of the most common dental diseases in patients with chronic general somatic pathology (Grudyanov A.I. et al., 2004; Kazarina JI.H. et al.; 2008, Lukinykh L.M., 2004; Rabinovich O.F. et al., 2004).